

Glimtar från Språk så in i Norden



Ett 70-tal språkexperter, hjärnforskare, representanter för Skolverket och framstående språklärare och didaktiker från Danmark, Finland, Frankrike, Island, Norge, Spanien och Sverige föreläste och diskuterade.

”Ett gediget, varierat program där det kluriga var att välja vilken av de många parallella programpunkterna man skulle gå på. En höjdpunkt för mig var Johan Mårtenssons föreläsning i plenum där han på ett underhållande och inspirerande sätt redogjorde för vad som händer i våra hjärnor när vi arbetar intensivt med språk. Han poängterade att hjärnan måste få krav på sig och att den behöver tränas regelbundet och frekvent. Att våra hjärnor synbart påverkas av intensiv språkinläring är ju fantastiskt spännande.”

Ulrika A

”Sällan har jag känt mig så inspirerad trots alla rättningshögar och annat som väntade mig när jag kom tillbaka till jobbet!”

Carol A



Språklärarnas villkor i de nordiska länderna diskuterades av en panel bestående av Larz Blomqvist, Sverige, Rita Mogensen, Danmark, Steinar Nybøle, Norge, Brynhildur Ragnarsdóttir, Island och Kari Jukarainen, Finland.



LR släppte en ny rapport om moderna språk
Språk – så mycket mer än engelska.

Minilektionerna var populära

”Jag var med på minilektionen om det samiska språket och fascinerades av språket! Kul att under en halvtimme få chans att lära sig några ord! Tänk att det är så lätt att öppna dörrar till nya språkvärldar!”

Carol A



Några citat från professor Hans-Jürgen Krumms keynote föreläsning

(Hela föreläsningen finns att läsa på www.spraklararna.se)

“Under the perspective of education in a democratic society it is important to see that people who have grown up with only one language often feel uneasy, get nervous or angry if they are exposed to languages they do not understand, because their intercultural openness is limited. The earlier, the better is the best recipe not only for successful language learning, but also for developing intercultural understanding, ambiguity tolerance and establishing the readiness to adapt to new situations.”

“We, the language teachers, can contribute to the development of intercultural sensitivity of learners so that they are not frightened by the linguistic and cultural diversity of our world but see it as a space to which they themselves, with all the languages of their own, belong. This is a valuable and important task for you as language teachers, for which I wish you the greatest success”

Paneldiskussion

Den första språkdagen avslutades med en paneldiskussion där Patrik Hadenius, chefredaktör för Språktidningen, var moderator. I Norra Latins anrika och vackra aula fick vi följa en inspirerande och engagerad diskussion där flera aspekter och perspektiv på vikten av flerspråkighet och språkens ställning i skolan och samhället lyftes.

Som öppning på diskussionen fick varje deltagare berätta om de språk de anser sig kunna. Inte alls förvånande visade det sig vara en panel med ett stort antal språk i bagaget. Därefter diskuterades vad som idag görs för att främja flerspråkighet på olika sätt.

Helene Öberg, statssekreterare på Utbildningsdepartementet, redogjorde för regeringens ambition att utarbeta ett program för att stärka nyanlända barns språk, både deras egna språk och svenska. Bland annat tänker man sig studiehandledare för nyanlända. Eleverna ska få möjligheter att redovisa sina kunskaper på det egna språket utom i svenska. Ytterligare ett område som Öberg beskrev som viktigt var minoritetsspråkens situation i Sverige. Europarådet har riktat kritik mot Sverige för bristande efterlevnad av minoritetskonventionen och det är nödvändigt att Sverige åtgärdar de brister som uppdagats när det gäller rätten till undervisning på modersmålet och möjlighet att kommunicera med myndigheter på sitt eget språk.

Anna Ekström poängterade så vilket viktigt kompetensområde som språk utgör. Hon lyfte även vikten av att råda bot på den brist på språklärare som snart kommer bli än tydligare i Sverige, med tanke på det fåtal studenter som idag söker sig till språklärodbildning. I samband med detta nämnde Ekström den satsning på moderna språk som hon hoppas Skolverket kommer att lansera: ett "lyft" av det slag som först matematik och därefter läsning fått på senare år. Detta möttes förstås med applåder av alla deltagare i publiken.

Bo Jansson poängterade de moderna språkens unika situation som det ämne som faktiskt "kan väljas bort" och argumenterade starkt för ett obligatorium för ett språk utöver engelska – något han tidigare också gjort i en debattartikel publicerad i DN 14 april, "Skolans språkkris riskerar Sveriges konkurrenskraft". Han hänvisade också till den alarmerande rapport "Språk – så mycket mer än engelska" som Skolverket just publicerat om språkens prekära läge i Sverige och i svenska skolor.

Det sjunkande intresset för språkstudier togs därefter upp av **Thomas Riad**, professor och ledamot av Svenska Akademien. Han frågade sig hur vi kan effektivisera vår språkundervisning och i vilken mån vi i kan stärka fokus på form i ämnet svenska och därigenom väcka elevers nyfikenhet på språkets system.

Utifrån ett norskt perspektiv beskrev **Steinar Nybøle**, ledare för Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen, språkens situation i sitt hemland. Även här har språk utöver engelska en svår situation, bland annat på grund av fördomar och okunskap om flerspråkighet. Kommentarer som "Stackars dig – ska du behöva lära dig ett språk till" är vanligt förekommande. Positivt är dock att tyska har blivit allt populärare på senare tid. Nybøle menade att "grammatik-

stämpeln" som tyskan länge kämpat mot, nu långsamt har börjat suddas ut. Även i Norge diskuteras hur man ska höja statusen hos invandrarspråk.

Kari Jukarainen, ordförande i SUKOL beskrev så språksituationen i Finland och menade att även om främmande språk har en stark ställning i Finland jämfört med Sverige så är det ändå alldeles för lätt att välja bort språk i gymnasiet. Här flikade Helena von Schantz in att hon var mycket nöjd över att hon växt upp i ett Finland där denna valmöjlighet inte fanns. Annars hade hennes liv sett helt annorlunda ut idag. Även i Finland utnyttjas invandrarspråken på ett bristfälligt sätt och de får dåligt erkännande.

Från vårt södra grannland, Danmark, berättade **Rita Mogensen** att engelska efter en "folkskolereform" numera är obligatoriskt från åk 1 och att val av ytterligare ett språk – franska eller tyska – är obligatoriskt i årskurs 5. Mogensen poängterade målsättningen att alla ska lära sig så många språk på så hög nivå som möjligt. Vikten ska ligga på att språken ska användas för kontaktskapande och stor betoning läggs på att främja interkulturell kompetens.

Brynhildur Ragnarsdottir från Island konstaterade att språkundervisningen i hennes land är klämd på grund av statliga besparingar. Invandrarelevernas behov tillgodoses inte. Det saknas resurser och "infrastrukturen" behöver förbättras.

Alla borde få känna den tillfredsställelse som infinner sig när man når sitt mål efter att ha kämpat. Så inledde **Helena von Schantz** sitt anförande där hon med emfas betonade att språk inte är konkurrenser utan samarbetspartners och att skolan måste ta vara på denna insikt – "Språk hjälper språk." Dessutom är



Patrik Hadenius, Helene Öberg, Anna Ekström, Bo Jansson, Tomas Riad, Steiner Nybøle, Kari Jukarainen, Rita Mogensen, Brynhildur Ragnarsdottir, Helena von Schantz.

språkinläring hjärnträning, vilket således ger goda effekter även i övriga ämnen. Det finns enbart vinster med mer språk och att låta tonåringar välja bort språk är som att låta dem välja bort sin framtid. Med nyckelord som demokrati, integration, samarbete och forskning avslutade von Schantz sitt första anförande och konstaterade återigen att främmande språk därför måste bli obligatoriskt i den svenska skolan.

Något löfte om obligatorium kunde förstås vare sig Anna Ekström eller Helene Öberg utfärda. Ekström såg klart och tydligt värdet av moderna språk men poängterade att det måste göras en utvärdering innan något sådant kan införas, vilket Öberg instämde i. I en snabb replik hänvisade Bo Jansson till den rapport som LR gjort och menade att kunskapen redan finns och att utredningen torde kunna gå snabbt. Jansson påminde oss om att med tanke på att det idag utbildas så få lärare i främmande språk finns det en stor risk att det i framtiden inte kommer att finnas *möjlighet* för elever att läsa språk utöver engelska – ett riktigt skräckscenario.

I samband med diskussionen om obligatorium påminde Helena von Schantz om att det i dagsläget finns ett ämne i svenska grundskolan, "SVEN" som får fortsätta trots avsaknaden av kursplan och trots att utredningar visat att det är

resultatlöst och ofta enbart består av tid för läsläsning. Dessutom tillåts elever hoppa av främmande språk utan att någon undersökning görs av rektor angående skälen för avhoppet. Anna Ekström tog till sig av denna kritik och kommer att undersöka det juridiska och formella runt avhopp.

Avslutningsvis frågade Hadenius deltagarna hur de nu ska gå vidare med frågan kring flerspråkighet och språkens ställning i skolan. Samtliga i panelen framhöll att språk är en resurs, en gåva, något som berikar på många sätt och som är till gagn både för individen och för samhället. Arbetet måste således gå vidare på olika nivåer. Samarbete mellan de nordiska länderna är ett sätt. Utredning från Utbildningsdepartementet och Skolverket gällande satsningar på lärare i moderna språk samt obligatorium är ett annat. Dessutom behöver intresset för språk generellt höjas i vårt samhälle.

Vi i publiken lämnade den vackra aulan fyllda av entusiasm och framtidstro. Trots de problem och utmaningar vi står inför bevisade dagens paneldebatt att det finns mycket engagemang, kunskap och vilja att förbättra. Så låt oss alla bli språkambassadörer!

*Ulrika Arvidsson &
Eva Zetterberg Pettersson*